

ISBN: 978-975-2482-00-5

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 4

Kırk Soruda Dizisi

Editör

Aykut Ertuğrul

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

İrem Ertuğrul

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mart 2018
İstanbul

ketebe.com.tr

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 12227

Merkez Mah. 29 Ekim Cad.

İhlas Plaza No: 11 A/41

Yenibosna Bahçelievler / İstanbul

Tel: 212.454 37 11

40 Soruda Türk Öyküsü

HAZIRLAYAN
CEMAL ŞAKAR

KETEBE

z

İçindekiler

Sunuş • 9

Kavramsal Çerçeve

1. Öykü nedir? Bize öykünün ne'liği ve kim'liği hakkında kısa bir kavramsal çerçeve çizebilir misiniz? • 15
2. Tarihsel süreç içinde öykü kavramında genişleme ve daralma oldu mu? Olduysa ne yönde değişti? • 16
3. Sizce hikâye ve öykü arasında bir ayrım var mı? Varsa bu ayrımı ne şekilde ortaya koyarsınız? • 18
4. Öyküyü romana ve şiire nispet ettiğimizde nasıl bir tablo çıkıyor ortaya? Bu bağlamda öykünün imkânları ve sınırları nelerdir? • 20
5. Öyküde iki ana damarın süregeldiği söylenir: durum ve olay öyküsü. Bu ikisi arasındaki farklar ve benzerlikler nelerdir? • 22
6. Öyküde bakış açılarının birbirlerine göre farkları, imkânları ve sınırları nelerdir? • 26
7. Öyküde biçim-içerik ilişkisine nasıl bakabiliriz? Aralarında ne türden bir ilişki vardır? Birbirlerini ne şekilde etkilerler? • 29

8. Öykü ne değildir? • 31
9. İyi öyküyü tanımlamak zordur. Kötü öykünün nitelikleri hakkında neler söylemek istersiniz? • 33
10. Öykü bağlamında gerçek ve kurmaca arasında nasıl bir bağ vardır? • 35

Tarihsel Arka Plan

11. Gelenekle öykü arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Gelenek, Türk öyküsünde ne şekilde varlığını sürdürüyor? Öykümüzü ne şekilde etkiledi? • 43
12. Moderniteyle öykü arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Modernite, Türk öyküsünde ne şekilde varlığını sürdürüyor? Öykümüzü ne şekilde etkiledi? • 45
13. Postmoderniteyle öykü arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Postmodernite, Türk öyküsünde ne şekilde varlığını sürdürüyor? Öykümüzü ne şekilde etkiledi? • 47
14. Öykünün doğuşunda sanayileşmenin etkisi olduğu söylenir. Sanayileşme ve kentleşmeyle öykü arasında nasıl bir bağ olduğunu düşünüyorsunuz? • 49
15. Öyküyle toplumsal olaylar, kültür, teknoloji, iktisat... arasında nasıl bir etkileşim olmuştur? Öykü tüm bunlardan bağımsız, kendini kendi içinden üreten bir yapı mıdır? • 51
16. Dil ile kültür birbirinden ayrıştırılamaz iki yapı ya da yapının iki unsuru. Bu iki unsurla öykü arasındaki bağ, etkileşim, birbirleri arasındaki alışverişin mahiyeti hakkında neler söylenebilir? • 54

Tematik ve Biçimsel Sorunlar

17. Öykü nasıl okunur? Okurdan ne türden katılımlar bekler? • 63
18. Öyküyle öykücü arasında nasıl bir ilişki vardır? Öykücünün dünya görüşü onun öyküsünü ne şekilde etkiliyor? • 68

19. Yazarın dünya görüşü, ideolojisi öyküsüne yansır mı? Yansırsa öyküyü ne şekilde etkiler? • 73
20. Modern bireyle öykü arasında organik bir bağ var. Bu bağ üzerine neler söylemek istersiniz? • 75
21. Sanat ve edebiyata her zaman muhalif bir konum biçilir. Öykü bu anlamda bir muhalefet imkânı sunar mı ya da sunmalı mı? • 80
22. Sanat, edebiyat dediğimizde aklımıza hemen estetik, güzel ve güzellik geliyor. Oysa modern öyküde daha çok dram, çatışma, çözüme, yabancılaşma... gibi unsurlar daha baskın. Öyküde kötünün, çirkinin temsili hakkında neler söyleyebiliriz? • 85
23. Fantastik, her alanda yükseliyor. Öykü de bu yükselişten payına düşeni alıyor. Fantastik öyküyü nasıl anlamalıyız? Gerçeklikten kaçış mı ya da gerçekliğin yüksek bir temsili mi? • 90

Dönemler, Akımlar ve İsimler

24. Türk öyküsünde akımlardan, eğilimlerden söz etmek mümkün müdür? Mümkünse genel eğilimler ne yöndedir? • 95
25. Öyküyle neredeyse Batı'yla eşzamanlı olarak tanıştık. Bu ilk tanışıklıktan Ömer Seyfettin'e kadar olan dönemin genel özellikleri nelerdir? • 99
26. Ömer Seyfettin ve Sait Faik'e kadar olan dönemin genel özellikleri nelerdir? Dönemin temsilcileri kimlerdir? • 103
27. Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Mahmut Şevket Esen dal ve Sabahattin Ali Türk öyküsünün temel taşları olarak kabul edilir. Bu dört köşeden baktığımızda ortaya nasıl bir tablo çıkıyor? • 107
28. 50 Kuşağı'ndan 80 Kuşağı'na kadar olan dönemin genel özellikleri nelerdir? Dönemin temsilcileri kimlerdir? • 117
29. 80 sonrası dönemin genel özellikleri nelerdir? Dönemin temsilcileri kimlerdir? • 123

30. 1980 ve sonrası toplumsal yaşamda olduğu gibi öykümüzde de ciddi kırılmalara neden oldu? Genel olarak bu kırılmalar nelerdir? • 126
31. Rasim Özdenören öyküsünün genel özellikleri nelerdir? • 129
32. Mustafa Kutlu öyküsünün genel özellikleri nelerdir? • 138

Günümüz Türk Öyküsü ve Tartışmalar

33. Öykü atölyeleri giderek yaygınlaşıyor. Atölyelerin öyküye ve öykücüye katkıları genel olarak nelerdir? • 145
 34. Ülkemizde birçok öykü dergisi çıktı ve çıkmaya devam ediyor. Öykü dergilerinin edebi kamuya ve öykü türüne katkıları neler olmuştur? • 153
 35. Son yıllarda bazı öykücülerde tahkiye etme iştahı giderek artıyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Geleneksel temaların ve biçimlerin neredeyse taklidine dönüşen bu eğilimi nasıl anlamalıyız? • 156
 36. Günümüz öyküsünün genel eğilimleri nelerdir? • 160
 37. Ülkemizde öykü tartışmalarında genel olarak neler öne çıkmıştır? Daha çok hangi sorunlar ele alınmıştır? • 163
 38. Türk öyküsünü dünya öyküsünden ayıran yanlar var mıdır? Varsa nelerdir? • 166
 39. Postmodernizmle birlikte edebi türler arasında sınırların silikleştiğinden söz ediliyor. Edebi türler giderek melezleşiyor. Öykü bu melezleşmeden nasıl bir pay alıyor? • 172
 40. Öykünün yükselip yükselmediği zaman zaman tartışılan bir konudur. Siz bu konuya nasıl bakıyorsunuz? • 176
- Öykü Teorisi Kitaplığı • 181

Sunuş

Öykü 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan genç bir tür. Türün kurucusu olarak Edgar Allan Poe kabul edilir. 1809-1849 tarihleri arasında yaşayan Poe, ilk öykü örneklerini 1830'ların başından itibaren vermeye başlar. Guy de Maupassant 1850-1893, Çehov da 1860-1904 yılları arasında yaşar. İkisinin de öyküleri 1880'den sonra yayımlanmaya başlar.

Bizde Ahmet Mithat Efendi 1844-1912, Şemsettin Sami 1850-1904 yılları arasında yaşar. Ahmet Mithat Efendi'nin *Letaif-i Rivayat* 1870, Şemsettin Sami'nin *Küçük Şeyler*'i 1891'de yayımlanır. Bu kuşbakışı tarihlerden de görüleceği üzere Türk öyküsüyle Batı öyküsü neredeyse eşzamanlı olarak başlamıştır.

Ömer Seyfettin ve Halit Ziya'yla birlikte öykünün biçimsel özelliklerinin yerli yerine oturmaya başladığını söyleyebiliriz. Refik Halit, Memduh Şevket ve Sabahattin Ali'yle Türk öyküsünün akacağı yatağı enikonu belirlemiştir. Ömer